

Краљ у Никшићу

Његово Величанство Краљ проборавио је осам дана у Никшићу. Сваке године под јесен Господар проведе краће или дуже вријеме у Никшићу било сам, било са узвишеном краљевском породицом. Спријечен државним пословима, овога лета Господар није могао раније да пође у Никшић и да се тамо дуже задржи.

Господар је био приспио у Никшић у прошлу недељу пред вече. За Краљев долазак није се знало, пошто је Господар желио да се спремањем дочека народ не одваја од својих свакидањих послова. Вијест о Краљевом доласку раширила се брзо по вароши и околини, учинивши радосан утисак. Сјутра дан грађанство и народ били су приправни да у великоме броју дођу пред Двор и поздраве Његово Величанство, али Господар је са захвалношћу одбио већа примања, желећи да прве дане боравка у Никшићу проведе у миру и одмору.

Са господом из Своје пратње, који су имали част за све вријеме боравка Господарева у Никшићу бити Његови гости у Двору, Његово Величанство Краљ проводио је вријеме у разговору, читању, лову и излетима на аутомобилу по прекрасној никшићској околини. Право је душевно задовољство у оваквој прилици имати ријетку срећу бити у близини Господаревој дуже вријеме. Господар је тада жива књига најљепших прича из славне прошлости Својега јуначкога народа — књига, у којој су исписани многи важни догађаји, оцртани поједини карактери, изнесене разне поуке, исказане велике државничке мисли, и, ради разноликости, све укупно зачињено ведрим и духовитим шалама, којих је вазда пуна Господарева оптимистичка душа. Који пут се у оваквој прилици Његово Величанство дохвати и тежих државних питања и крупних проблема будућности. За ону господу из пратње, којима је њихово занимање у тијесној вези са политиком, Господар оставља дискусију о најтежим питањима из државног и народног живота. И овдје је Господар за слушаоце мјеродаван учитељ, задивљујући их колико савременошћу идеја, толико још више свјежином Свога духа, који не престаје пратити све, што може бити корисно за Његов народ. Ипакви часови одмора не само да дају душевно уживање, већ их Господар претвара и у школу, у којој се увијек може понешто научити. Слушаоци имају пред собом владоца и учитеља, чији дух не стара, већ прибира и скупља око себе младост, способност и енергију, уливајући у све и свакога сазнање, да са висине Пријестола над нашим народом и његовом будућношћу бдије напредан и јак дух, који за све мисли и ради, а који морају добро да респектују сви, који би у срцу гајили зле намјере противу Црне Горе и њене среће.

Сваки дан изјутра за вријеме боравка у Никшићу Краљ је ишао у лов на Требјесу и њену околину. Лов је свакојега дана био срећан. Господар је у њем налазио разнопођења и окрјепљења за своју физичку снагу.

По подне правио би излете на аутомобилу по никшићској околини. Кад год би се на пролазу кроз варош појавио на аутомобилу на никшићским улицама, Господар је одушевљено био поздрављан од грађанства. Омладина му је свакад заносно кличала: *Живио Краљ!*

Прекрасна је никшићска околнина. Не зна се, на којој је страни љепши излет. Куд год се баци поглед, свуда величанство и богатство природе. Кристалне планинске ријеке, које се са свију страна сливају кроз никшићска плодна поља, зачињавају љепотом онај дивни крај наше отаџбине.

— *Имао сам се рашта борити и мучити!* — рекао би Господар господи из пратње, бацајући Свој поглед са брзога дворскога аутомобила по околини.

И послје тих ријечи, које су израз задовољства једне велике душе због постигнутога успјеха и извршенога корисног дјела, задобивеног послје небројених мука цијелог једног јуначког народа и његовог владоца, развезле би се приче о ратовима, опсади Никшића, јуначима и витезовима и ратним успоменама. Господар је Својој пратњи, која је с Њиме била у аутомобилу, показивао свако мјесто, гдје је била наша, гдје турска војска, и гдје су били главнији окршаји. Кад се зна, како је било прије тридесет и пет година, по онијем пољима, по којима сада журе аутомобили, лако се може разумјети значај и смисао Краљевих ријечи: *„Имао сам рашта борити се и мучити“*. Сада су никшићска поља узрађена и насељена. По њима су разасута нова лијена и чиста села са школама и Божијим храмовима. Одавуда се чује пјесма задовољнога земљорадника, који оре плодне њиве, унапређује стоку и подиже своје и државно благостање, спремајући материјалну подлогу за мукe, које га још чекају у будућности. Нови тврди, широки и лијепи путеви пресјецају сва поља и олакшавају околном народу саобраћај са Никшићем, који се нагло шири и напредује. Пут за Жупу јединствен је по солидности и љепотама природе, која га опкољава. Господар је особитим задовољством једнога дана прошао на аутомобилу тијем крајем. Свуда по пољима могу се видјети читава стада добро угојене стоке, која је ове године у тијем крајевима напредна, многобројна и здрава. Сијено је одлично родило. Поред мало те не сваке куће виђају се понеколики стогови. Господар се са великим интересовањем распитивао о стању љетине, о народном здрављу и о приносу овогодишње жетве, која је у неким родовима прилично оманула, али наклада се нашла у роду сијена и добрим цијенама стоке.

Новонаименовани обласни управитељ бригаир г. Блажо Бошковић поздравио је Господара одмах по доласку у Никшић. Господар је г. управитеља задржао за све вријеме стојања у Никшићу као Свога госта у Двору међу осталом господом из пратње. Одмах по доласку у Никшић, Његово Величанство учинио је подворење и Његово Преосвештенство Епископ Захумско-Рашки г. Кирил Митровић, којег је Краљ веома мило-

стијео примио и задржао га два пута код Себе на доручку.

Четврти дан боравка у Никшићу Господар је почео примати главаре и народ из мјеста и околине. За свакојега је Краљ имао по коју милостиву ријеч, стрпљиво саслушавајући жалбе и молбе. Вазда издашна рука Господарева и у овој је прилици многим сиромасима пружала материјалну помоћ. Многи су долазили од живе жеље да виде Оца Отаџбине и да Му приђу десници. Највише је било таквијех, који су се вратили са рада из туђине. Један ће од њих пред колонадама Краљевскога Двора у Никшићу овако рећи:

— Имао сам Господару и у туђини неба, али нијесам имао Тебе, моје сунце, да ми га огрије.

Један пак старац Пјешивац приђе Господаревој десници и рече:

— Срећно Ти краљевство, Господару!

Пошто мало поћута, продужи:

А Краљ си вазда био!

Присутни попутнише живим одобравањем старчеве ријечи.

У суботу у вече по високом позиву био је приспио у Никшић г. бригаир Јоко Аџић, којег је Господар милостиво примио и задржао га по вечери на сједници, а сјутра дан, прије повратка на Цетиње, и на доручку.

Часове самоће и одмора Господар веома радо прекрађује читањем добрих књига. У Никшићу је довршио читање пошљедње свеске великог и класичног дјела „Grandeur et décadence de Rome“ од Г. Ферера. За вријеме вечере Господар би са задовољством лицима из пратње причао маркантније догађаје и описе из поменутога дјела, веома се радо задржавајући код Цезаревих и Помпејових бојева и њиховога начина ратовања.

У недељу изјутра прије повратка на Цетиње, Господар је примио никшићско чиновништво, грађанство и велики број становништва из околних мјеста. Чиновнике је представио г. обласни управитељ бригаир Бошковић, а свештенство г. епископ Кирил. Његово Величанство Краљ држао је том приликом говор, који је од многобројних слушалаца одушевљено поздрављен. Господар је говорио полако, са почивкама, природно и лако, тако да га је свако могао одмах разумјети и Његове очинске науке приградити.

Најприје се обратио чиновништву. Савјетовао је чиновнике, да буду вриједни и савјесни. Нека нико — рече — не гледа, како ће прије ишчекати час, у који ће изаћи из канцеларије. Нашој је земљи потребно много рада. Отаџбина изискује више рада, но што је прописано. Чиновништво треба да буде народу примјер и својим добрим животом ван канцеларских зидова. Треба да избјегава сувишно пиће, коцку и недостојна друштва. Ништа не мари са добрим човјеком и пријатељем чашицом наздравити се, али све треба чинити са достојанством и мјером. Ником посебно не замјера, већ говори уопште, препоручујући свијема, да те ријечи приме срцу. Г. обласни управитељ свакојега мјесеца слаће Њему лично извјештаје о савјесности, прилежности и раду чиновништва своје области,

и то ће за добре бити једна гаранција више, да ће се о њима водити рачуна, а за рђаве, ако их буде, то ће бити опомена. Господар је затијем похвалио чиновништво, давши нарочито израза задовољству, што Обласни Суд брзо ради и тиме чини народу олакшицу.

Иза тога Краљ је продужио отприлике овако:

Задовољан сам с извјештајима, које добијам о стању, у којем се налази Моја земља и народ. Мој народ је вриједан и дао се на посао да унаприједи своју материјалну и привредну снагу. Богу хвала, више нема онијех рђавих година. Ако година омане у једној руци, у другој се наклади. Трговина такође напредује. Само, трговци не треба да претјерују у тражењу добити и наплати вјересије. Не треба никада душу губити. О сиромашваља водити рачуна. Што је благословом стечено, то је мило и напредно. Ко има стрпљења, савјесности и вредноће, тај ће прије стећи и сачувати стечено, него ли онај, који без душе и срца тече. Видим, да Никшић напредује и да се развија. Особиту љу бригу поклонити народном здрављу. Ако вам није довољан један лекар, може вам се послати још један. Чувајте се од тешких болести. Нарочито пазите на дјецу и подмладак и на њихово здравље. Живите у љубави и слози, а спорове рјешавајте мирним путем као добри људи и прави Црногорци.

Богу хвала, Црна Гора је у добром стању. Спремни смо, али смо мирни и ријешени, да се мирно развијамо и унапређујемо. Шта ко мисли, не можемо знати; само, од нас су мисли нереди далеко. Имамо свега доста, што нам је потребно као јемство за наше мирно развиће. Свијет у нас гледа с поштовањем. То се најбоље показало овога лета кад је наша отаџбина са свију страна добила симпатичне поздраве. Имали смо на Цетињу многобројне одличне и високе госте, који су видјели Црногорце изражавајући се ласкаво о њима и реду у Црној Гори. Сваки је пошао задовољан, попијевши између нас најљепше утиске, којима је јавно јавила израза штампана свију великих и просвијешћених народа, хвалећи Црну Гору и Црногорце. То је тековина, коју треба чувати и даље његовати. До ње смо дошли помоћу слоге, реда, доброга начина и пожртвовања. Лијено је тако нешто и чути, а камо ли добити такво признање, какво смо ми овога лета добили од јавнога мишљења културних народа. Замислите само ово: У великим европским листовима излазиле су разноврсне слике са наших свечаних дана. Између осталих на једној је представљен бој два коката на некој улици на Цетињу. Испод слике је написано: Ово бјеше једини перед за вријеме јубиларних дана на Цетињу, на којем је тада било хиљадама душа! По томе можете закључити, колико далеко иде добар глас. Свијема нам је дужност да га чувамо.

Господарева крају говора додирнуо стање око источних наших граница, давши израза жаљењу, што је дошло дотле, да народ из пограничних крајева мора бјежати и тражити уточишта у Црној Гори.

Ми смо, рече, тој сиротињи дужни указати гостопримство, јер то захтева добар глас Црне Горе, која никада са својих прагова није тјерала ни једнога невољника и страдалника.

Ја сам — заврши свој говор Господар — са свијема нама задовољан. Сви сте мили и драги Моме срицу. Ако сам се достојанством више уздигао, поставши Краљ, није сам сезато удаљио од вас. Напротив, још сам вам ближи, још тјешње је сада Моје срце спојено са вањим срцима. Моје старање све вас обухвата и у све вас полажем најбоље наде. Нека вас Свевишњи благовести и нека вам удијели сваку срећу и добро на корист миле нам отаџбине!

Господар устаде, скиде капу и поздрави Свој вјерни народ из Никшића и околине. Бурном и одушевљеном клицању не бјеше краја. Мало иза тога Његово Величанство Краљ сједе у аутомобил са г. г. Лазаром Мијушковићем и бригадирима Вукотићем, Мартиновићем и Бошковићем, и, праћен дуготрајним клицањем, продужи пут натраг за Цетиње, гдје је приспио у недељу у 4^{1/2} часа по подне.

Цетиње, 13. октобра

Босанско-херцеговачки сабор састаје се у јесенско саједињење почетком новембра како би на пријем припремио пројекат буџета за идućу годину.

У Хрватској и Словенији 15. ок. мј. приликом изборних посланика. Драга се, да ће и на овим изборима палии српско-хрватска коалиција у већини.

Бугарско Н. Саобрање сазвано је за 15. ок. мј. Као што листови доноси, тог ће се приликом доносити одлука о саливу Великог Народног Саобрања ради неких промјена у уставу.

Истарски сабор затворен је пошто није могао доћи до споразума између Словена и Хрвата са Галицијом.

Сеопа Муслимана се ваставља и поред тога што се већ насељени у Турску повраћају на своја огњишта у Босни и Херцеговини, не могући се установити у Турској.

Краљ Никола Еуропи

Спљетско „*Naše Jedinство*“ доноси овај чланак на уводном мјесту:

„Примили смо овај брзојав са Цетиња: Емиграција из косовскога и скадарскога вилајета у Црну Гору у све већим размјерима доводи краљевску владу у све тежи положај. Заузимање да се могу слободно вратити није успјело.

Данас је краљевска влада предала овдјешњим легацијама велесила меморијал о тешкоме положају у коме се налази. Одбор грађана издао је позив народу да се

помогне прибјеглим добровољним прилозима.

На свој пограничној линији аскерски кордони раздражени изазивају неред.

„Више је времена да Срби и Арбанаси по мало бјеже у Црну Гору до сада највише угледни једнога и другог плимена, сада пребјегавају и њихове масе преко границе.

„Свјетска штампа доносила је и доноси све ужасе који се врше у новопазарскоме санџаку, па у вилајетима косовскоме и скадарскоме најприје над Србима, послје и над Арбанасима, а са стране власти и аскера. Цетињски листови такођер су одавна пунни извјештаја, да човјеку стане крв у жилама када све то чита. Али сада као да су ужаси превршили сву мјеру. Срби који су 500 година издржали све патње и муке, ако су остали на миломе им огњишту — у XX вијеку остављају и огњиште, дједовину и све па се расељају. Арбанаси одавна Србима душмани, данас с њима заједно бјеже у Црну Гору.

„Ово је доиста свакоме довољно да призна, да је сада као никада стање и ужасно и страховито.

„Али и Црну Гору досељавањем бјегунаца на буљке, доводи у страшно искушење. Треба да их све прими, да их издржава — јер Црна Гора право прибјежишта убраја у светиње. Страдалници јатомице лете пут црногорских граница — Срби и Арбанаси католици и муслимани. На домаку им је, и у душама својим ћуте што и јавно признавају, да им је Црна Гора једино прибјежиште.

„Већ их је добјегло много... а сваке зоре и свакога сутона нове вијести из Турске о новим насиљима, па и нове имиграције које никада не престају. Турци чак на граници упадају и у црногорске мејане. Када прогоне емигранте за њима пуцају, да кугле падају и на црногорске стијене.

„Стање је, пакле, страшно и опасно.

„Али је најопасније што нема изгледа да ће се ово стање поправити. У Турској фали за то услова; Турска је трула, а под Младотурцима је трулеж горе избио на површину него и под Хамидом.

„Ово ће се стање у Турској по томе и даље погоршавати, а Црна Гора ће све то јаче осјећати терете.

„Ни за велику државу не би била шала да мора држати војску низ границе, као у ратно доба, да се сваког дана крв лије сад овдје, сад ондје — и да мора издржавати хи-

ковеним шкољавим стварима, на примјер: на женске и чим има човјек празне ценове тог тренутка је готов да буде на тај начин малоуман. Себи ти приписи кривину што сад Борисе дула по шуми и пиљи и туји на мјесец.

Владимир је морао лијено да остави то лабавање кад се Јован кренуо да над њиме најтуђавније ствари изручи и ако је све било мало претјерано.

Славко је мирно слушао, шетао и мрмљао као беспосленичар и радије је мислио што они раде, да је боље мислити по говорници. У тим нејаким задјеницама био је такав зајак, коме је све то празно причање било девето шпанско село.

„Обоје се су препирете као да је Борисе погрешено у нашим напорима. Ја већу пити морам предузети одговорност, али ћу толико рећи, да сам овдје потпуно неодговоран. Долазио је ребе и мени или ја к њему и све се сводило на то да сам свагда морао да га обуздавам. Што је он радио, за то ја није сам одговоран. Обоје сте боље душе, обоје сте били мајстори. Да се не бицо овоје препирали, стављај ову интерпретацију: разгледајмо ове напаје што овдје леже, можда ћемо наћи што занимљиво што ће нам открити Борисево нерасположење. Можда су то љубавна пиеска.

љаве бјегунаца, и бринути се о њима.

„Није ли и у Берлину Андраши изнио као највећи разлог кад је тражио од Еуропе мандат да Аустро-Угарска запосједне Босну и Херцеговину, баш то што је морала да храни и издржава босанско-херцеговачке бјегунце? А гдје су срества и богатства велике Аустро-Угарске према малој Црној Гори, да би и ова могла до вијека гледати мирно зулуме који се врше по турским вилајетима, па и над крви од њезине крви?

„Краљ Никола је опрезан и устрепљив — али и његово устрепљење као и његових Црногораца на овај начин биће исцрпљено. Ово овако може ићи донекле, па ил да се у Турској постави ред и племенима која страдају зајамче права људска, или — могло би се лако догодити, да једног дана плану и црногорске пушке, да загрме и црногорски топови, а краљ пређе војском на Косово Немањина и да сађе у Скадар Црнојевића.

„Јер у што би се човјек могао надати да ће се све ово средити и ријешити мирним путем? У Турску, да ће постати цивилизована? У Еуропу — хладну и без ћућенства за јадне страдалнике, која се куне на *statum quo*, да Турској очува интегритет? Бош. Нека сутра пређу границу црногорски батаљони да они учине реда у турским вилајетима, зар ће се иједна европска држава изложити да проти батаљонима црногорским пошаље своје — у обрану труле Турске, у помоћ још и аскерима?

„Па и да би — ето компликација, и могло би бити свега и свашта у свој Европи, а да не буде свака ће држава добро промишљати: ако вриједи за интегритет Турске — која је данас читава једна опћа инквизиција за све неотомане — бацити на коцку мир све Европе.

„Али мимо ових нагађања и одвице је јасно и стаљно, да Црна Гора може трпјети ово стање у сусједним вилајетима до некле; не трајно. Она је и данас доведена у велико искушење, на њу су и до сада пали тешки терети — од којих мора да се растерети: ако се Турска не опамети, па уведе ред у вилајетима, и што прије не зајамчи слободан повратак бјегунцима, да им га зајамче црногорске бајунете и црногорска артиљерија.

„За Црну Гору је ипак и довле значајно, шта је постала Азил биједној раји и отменим Србима из Турске, као и Арбанасима; свима који бјеже испред стратишта тур-

Не буди малоуман, писмица се Јован Славку, зар ти мислиш да би Борисе таква пиеска оставио тако да их свако види. Сигурно је, да је до сирашности нажали, те не смјешо тако судити, да би он тако драге напаје остављао.

Запалили су свијећу: била је већ густа тама, било је тако пољно. Бориса није било ни од куда.

Почели су марљиво листати по књигама и све разгледали: биле су то ладаће, које су свој тројници биле познате. Тражених занимљивих докумената није било ниједне.

Нерасположени су сједи за сто и чекали Бориса...

Јован је рачунао на прете можда ете, можда нове или дане колико их је до првога кад ће их добити од куће. Славко је декламовао неку стару пиеску Свете Пеже; Владимир се пасивно главом о сто, подметнуо руке и дрмљео...

Било је пољно, око једанаест.

Јован је срачунао штету и удворио се. Славко је престао мрмљати, Владимир се пробудио — и ћутали су. И ако је чудно тако ћутање, ипак човјек не зна ништа па метије него радије и ћути.

Још га нема? прозбори Владимир и подиже очи.

Нема га! — одговори тешко Славко.

ских — она је сигурно и слободно прибјежиште на Балкану. Она их прима, о њима се брине, код Порте ради да им осигура повратак — и ако у таман — и Порти даје разумјети да је справна за Србе и Арбанасе у вилајетима, да се сва изложи.

„Али опрезна и стрпељива Црна Гора још чини, још куша све могућно да се не дође до скрајних мјера.

„Ето, сад се је посебним меморијалом обратила и на Европу.

„Ово је за њу свакако значајно; нико као она до сада није подигнуо глас за страдалнике Старе Србије (и Арбаније), нико као она није се окренуо Европи, да је упозори на свирепства и подсјети на дужности према цивилизацији и духу времена, а никоме као њој не обраћају се страдалници тражећи слободна прибјежишта.

„Већ ово доста је да свак схвати, да Краљ Никола неће ништа пропустити, а да му се Црна Гора у свему до краја не искаже достојна и дорасла свога позива — заштитнице мира и реда на Балкану, и повјерења што га у њу данас полажу и Срби и Арбанаси у Старој Србији. Мислимо и Еуропа.

„Или реда у Турској у њему обезбјеђења свима племенима, или ће можда и прољеће бити крваво. Ово као да је мисао Краља Николе.

„И ако не буде реда осјетиће је по свој прилици Турска, а упамтити Еуропа.

„Њој се је сада обратио. Ако се одлучи, ако она не присили Турску на ред, може да буде исцрпљено то свак разумије — и црногорско устрепљење на турски неред. А тада?“

Поглед по свијету

И Монако добија устав.

И у малој књажевини Монако настао је уставни покрет. Поводом тога књаз Монака Алберт, који се сада бави у Швајцарској, послао је свога сина, да са Монаковима преговара и они су му изложили своје захтјеве, којима траже: општинску самоуправу, државну благајну, управу од изабраних чиновника и да се отпусти управник Хотелфел и његов секретар. Књаз је усвојио све те захтјеве и обећао да ће то њима поступити, те ће тако и Монако ступити у ред уставних држава.

Немири у Персији.

Још никакко у Персији не могу да се примире. Немири непрекидно трају. Успије ли се, да се побуна на једно мјесто стиса, избија на друго мјесто и немирима нигдје краја. Како од тога страда силно трговина, која се налази у енглеским рукама, то је Енглеска сада послала пер-

Пола дваест је већ, па га још нема, можда му се што десило, — одговори Јован.

Ћутали су и даље: можда су слушали што ружно, па се није ни један усудио да то другоје каже, као да се бојао, као да се стидио...

У то доба по вароши је ишао Борисе из улице у улицу. Био је страшно: очи су му испуцале и свијећу су се. — Успоро ће дома, башиће се на постељу, те ће се смирити и оддохнути. Заборавиће све, све ли? Никада неће заборавити, јер му је дубоко у срцу зарезано, то му није могуће изгубити!

Кад буде потпуно у постели, потпуно сам, лапаће и пробудиће се чин и здрав од свију рана. Можда... готово и не!

У глави су је све врло, у прси му се кувало: чинило му се: свако дрво га је напало и говорило му: преварен! Сад хода по улици, сваки свијећула, сваки свијећли прозор елиовито га узнемирује и кличе му заједљиво и подметљиво: преварен!

Кад буде опет у својој собици сам, биће му све домаће и сач ће заштитити ране без свих пријатеља.

Пријатељи! Чему ича пријатеља?

Да га за нос воде и све тако лијено сливају како нишад није: Како га лажу, они су криви: он како их мрази — дозови — побиће их!

ПОДЛИСТАК

У шуми

— Написао Словенац Максо Шиношек — (5)

„Полако! Кад се упитам ко му је плаћао све потребне и непотребне ријечи о свакоревним случајевима? Одговор добијам: то је био Владимир! Сад није чудо ко је у цијелом мјесту познат као вјечни предмет полиције при ремећењу ноћнога мира.“

Какав си ти, просјече Јован Владимиру ријеч, мислиш ако си ти заљубљен сваки дан три пут, мислиш да су други такве исте луде као што си ти. Тако не смјешо Бориса оговарати, досад нам је био свима добар друг, да бољета не треба: то је блага душа и не смјешо га уврстити у недотуване кљунаке, међу којима је ишчеласи Владимир.

Као да је букнула жеравица, Владимир је сам заљубљен евојно, да је заштитио црногорци сто и испријечио се пред Јованом држећи руку у чепу.

Ти једнако сумњаш да сам ја крив Борисевој дисхармонији. Сјети се, ко је с нама дуге вечери скраћивао и проигравао на бильјару ко други по ти. Ти си га бој се поварио и испразнио све ценове и чим има човјек празне ценове, одмах почне мислити о сва-

сиској влади оштру опомену, у којој тражи да одмах стане на пут свима тим недирима и поврати ред и мир, јер ће иначе то она сама учинити и иступити из резерве. Тврди се, да ће у томе смислу протестовати и Русија.

Нова грчка влада.

И поред тога што је Турска запријетила, да ће прекинути дипломатске везе са Грчком, ако Вениселос образује нову грчку владу, Вениселос је нову владу обрзовао. Као председник министарства Вениселос је задржао портфељ министра војног и морнарице; финансије је предузео Коронилос, некадањи шеф грчке пропаганде у Македонији; министарство унутрашњих дјела Репулис; министарство правде Димитракопулос; просвјету Александрис; трговину и привреду Бинакис, угледни трговац из Александрије, а привремено ће водити послове министарства спољних послова Грингарис, досадани посланик у Цариграду.

Српски бјегунци у Црној Гори

Емиграцији Срба из Турске у Црну Гору поклонили су готово сви српски листови нарочито пажњу. Многи су се тиме и опширније забавили. И новосадска „Застава“ је на уводном мјесту донијела и чланака о томе, који овдје преносимо:

У posljedње вријеме све више Срба бјега из турске царевине у Црну Гору. У Црну Гору пребјегло је највише Срба из косовског и скадарског краја. Пробегли су од турског зулума, јер од добра нико не бјега.

Црна Гора предала је прошлог уторника меморандум свима заступницима страних сила на Цетињу и у том меморандуму се жали на тежак положај, у коме се она налази због тих прилика.

Овакв меморандум је тешка онутжба противу Турске. Такав меморандум значи, да Турска није у стању да држи реда у својој држави, и кад се Црна Гора већ обратила Европи, значи да очекује од Европе да се у ту ствар умијеша.

Постоји међународно правило, да државе немају права да се мијешају у унутарње послове друге државе. Но код Турске је вазда био изузетак. Тамо су се увијек догађале такве ствари, да се то није могло мирно гледати.

Постоји правило, па и закон, да се нико не смеје мијешати у то, шта бива у сусједној кући. Тога се људи и држе. Али има породица, гдје домаћин толико злоупотређа своје чланове, да се већ и сусједи морају умијешати и узимају заштиту оне, које домаћин стално злоупотређа.

Не могу да трпе ону писку. А ако они гоњени бјегају у сусједову кућу и траже заштите, онда је управо немогуће не умијешати се. А баш такав случај је у Црној Гори, која је пуна бјегунаца из турске царевине. И кад се узме у рачун, да су ти бјегунци са становницима Црне Горе једна крив и једна кост, онда је право мијешања са природног гледишта још веће.

Од кад је Турска постала уставна држава, изгледало је да ће наступити бољи дани по хришћане, нарочито по Србе. Али се видило, да је вук само длаку промијенио а ђуд није. Но у први мах је изгледало, да је вук промијенио и ђуд. А то зато, јер је Младотурска почела врло озбиљну борбу против Арнаута.

У Европи су вјеровали, да то бива зато, зато што Арнаути гњаве и даве

		
Преп су му се таласале и на уста сабрали му се цјепа.		
Осјетно је велику чежњу за својом собицом, која му је најмилија и у којој се најбоље осјећа сам...		
Већ је пред кућом: ушао је по зад и није опазно освјетлене прозоре. Хитро и не часећи прихватио је браву: још мало, још мало на ће бити саз, пружаће се по постели и заспати и све заборавити...		
Притиснуо је браву и ушао.		
Запрепаћен је остао.		
»Ха ту сте, дошави, што сте ме тако далеко приправили: ху како вас се глумаш! Шта ћете ту? Ците да вас не видим — никакво, никакво више нећу да вас видим, никакво!«		
Страшно и раздражено је ступао.		
Они су се међусобно зачуђено гледали, нијесу знали у првом тренутку како ће то да протумаче. Буљили су очи и Јован је хтио нешто рећи, тражио је ријеч, али је није нашао.		
Борис се окренуо помодрелим лицем и зрачним погледом. Задукао је врата, да су шишкови заласкетали и отишао је с пуштом о рамену негђе у тамну, гдјуви поћ...		
Превео. Борсмин .		

хришћане по свом старом начину. Али то није био прави узрок. Арнаути су били размажени и увијек чинили што су хтјели. Али су они били ослонац старе владе, ослонац Абдул Хамида. И кад је дошла нова влада и нов цар, главни Арнаути код двора изгубили су мјеста, и „Младо-Турска“ је употребила сваку прилику да скрши Арнауте и узме им оружје, не зато да не гњаве Србе, него да их обеснажи, као своје најопасније противнике.

То је борба коју смо гледали у Турској и у прво вријеме нијесмо је разумјели. Но доцније је постало јасно, да и Младотурској иде у рачун, да се и Срби не само угњетавају, него и да се истребљују. И саме власти су удешавале, да не дође како год између Арнаута и хришћана до добрих одношаја, него да остане старо стање, управо клање.

Види се, како је то клање, кад народ бјежи безобзирнује Србију и у Црну Гору. Европске дипломате све једнако декламују, како треба одржати постојеће стање у Турској. И измислили су фразу, како је тамо доле у Турској „живот врло јефтин“. Само што не кажу: То су другичији људи од нас, њих не боли кад их угњетавају и кољу.

Но сад је ствар у томе, да је Црна Гора позвала у помоћ Европу против онога стања, што се догађа у Турској. Европа је у том питању несложна. Дипломате ни једне државе неће то питање рјешавати са гледишта човјечности, него са гледишта политике и голог интереса...

Нећемо да нагађамо. Једно је само истина: Кад народ у Турској у истини страда као што данас страда, кад већ многи бјегају главом без обзира, ту је тешко рећи: Станите, није вријеме! Трипте док се не спремимо! Почекајте док се створи повољна ситуација.

Тјешити док не нарасте трава, мучно је по онога ко чека. Има гдје је скоро увијек трава, има гдје је скоро никад нема. Има држава, које су скоро увијек спремне на све могућности, а има које скоро никад нијесу. А догађаји иду својим током и не чекају и не могу чекати ни на кога.

Протесту против оног варварства у Турској не може нико замерити. Питање је: Хоће ли се нашој несретној браћи тако моћи стварно помоћи?

Српство

Срби и Хрвати у Далмацији. Прошле године ријешено је споразумно између аустриске владе, далматинских Хрвата, Срба и Талијана питање званичног језика у Далмацији. За званични језик признат је српски или хрватски, а дозвољена је и употреба талијанског језика. Ових дана подијели су у далматинском сабору хрватски правашки приједлог, да се за искључиви званични језик прогласи хрватски; о српском језику нема ни спомене на у том приједлогу. Послеље дуже расправе усвојио је сабор са 22 хрватска (сви су Хрвати гласали са правашима) против 10 српских и талијанских гласова, да се тај приједлог уступи нарочитом одбору. Србини посланик Бакотић оштро је говорио против правашког приједлога. Прије свега је замјерио, што је предлагач Дринковић у свом говору споменуо све народе, само Србе није. Било је вријеме (пред анексију Босне и Херцеговине), кад су и праваши познавали Србе, али сада (послије свршене анексије) узмичу, а на правашкој скупштини у Шибенику је посланик Продан анатемисао Србе горе него ли Нијемце и Мађаре. Бакотић је рекао, да се Срби неће једити због правашког приједлога у језичном питању. „Срби сви говоре српски, од краља до пастира, па они не требају туђе помоћи или каквих закона, да се тај језик узакони. Срби много боље познају језик, који ви (г.ј. Хрвати) називате хрватски. Нама не треба влада да уштрцава родолубље. Што је већ наше, то ми од туђина и не очекујемо“. Због ових ријечи расрдили су се Хрвати. „Обзор“. вели, да овај говор никако није био на мјесту.

„Dubrovnik“ опет излази. Лист „Dubrovnik“, који је престао неко вријеме да излази, поново је наставио излажење, али сада само једанпут недељно.

Н. Скупштина у Биограду. За Н. Скупштину у Србији почели су прије четри године да зидају зграду, али је послеље двогодишњег рада остала недовршена. Сада из Биограда јављају, да ће се рад на подизању њеном наставити још с прољећа.

Помоћ вајару Мештровићу. Н. Скупштини у Србији поднесен је приједлог, да се гласовитом кипару Ивану Мештровићу издаје годишња помоћ од пет хиљада динара како би му се омогућило да изради Косовски Споменик, на коме је већ отпочео са успјехом рад.

Словенство

Примадона хрватске опере. Досадања примадона хрватске опере симпатична г-ђица Милена пл. Шуг ангажована је у дворском позоришту у Дармштату, које важи као једно од најугледнијих њемачких позоришта. За мјесец дана она је имала шест великих партија и постигла је бриљантн успјех тако, да се њемачки листови о њој с великом похвалом изражавају, узносећи њен таленат и глас. Ова млада пјевачица великог талента и красног органа очарала је публику својим сонарним и племенитим тимбром гласа, као и класичном игром, да њемачки листови читаве ступце јој посвећују хвалећи је и узносећи је. Својом великом интелигенцијом она је савладала најтеже партије и задивљује љепотом гласа и музикалном интерпретацијом, те јој проричу велику будућност, а нарочито као права високодраматична пјевачица херојских партија. Успјеху њеном у страноме свијету и ми се од срца радујемо.

Споменик Скобаљеву. Приликом прославе руске побједе над Наполеоном, која ће бити у Москви 1912. г. на Тверској улици у Москви подићи ће се споменик народном јунаку М. Д. Скобаљеву. Споменик се лије у Петрограду и коштаће 120 хиљада рубаља, а од те суме већ су два дијела скупљена из ситних прилога из народа.

Словени и Талијани. Словеначки и хрватски посланици на истарском сабору у Трсту воде опструкцију. Та је опструкција потекла од туца, што их талијански посланици, као већина, запошљају, радећи противу интереса Словена. Како се борба међу њима силно заоштрила, то су словеначки и хрватски посланици повели одлучну опструкцију. На тај начин сабор не може да ради, што већини јаде задаје. Не могући овај отпор да сломију легалним путем, талијански посланици ових дана покушаше, да се користе смицалицама, али око тога се изроди у сабору туча, да је мало требало, па да се крв пролије.

† Фелицијан Фаленски. У Варшави је умро са свим повучен и заборављен некада слављени пољски писац Фелицијан Фаленски у 85. години. У младим годинама Фаленски је писао веома много и разноврсно. Писао је пјесме, драме, трагедине, веселе игре, умјетничко-историске студије и преводио класике и прослављене свјетске писце. Имао је у свему успјеха, али се у posljedње вријеме био сасвијем повукао и готово заборављен.

Руска ваздушна флота. Одбор за повећање руске ваздушне флоте помоћу добровољних прилога ријешио је, да поручи у Француској 16, а у Русији 3 аероплана, који ће бити готови до прољећа. Сваки аероплан коштаће 8 10.000 рубаља. Авијатичка школа, која се налази у Петрограду, биће премјештена у Севастопољ, гдје је погодније за вјежбе ученика.

Руске цркве и свештенство. Према статистици Св. Синода, почетком прошле године је било у Русији 51.415 православних цркава, 20.113 капела и 853 манастира. Свјетовно свештенство износило је 106.642 душа, а монаха 70.510.

Привреда

Мљекарство у Аустрији

Унапређење мљекарства у Аустрији данас почива на задружној основи. Потребна знања из прераде млијека пружају народу нарочити мљекарски стручњаци т. з. мљекарски инспектори, којих свака аустриска провинција има по једног или више. Њихов је главни задатак да шире задругарство, да оснивају мљекарске задруге, и да већ основаним задругама притичу у свако доба својим стручним савјетима у помоћ.

Мљекарских школа, у вези са мљекарима, има пет: Мљекарска школа у Фридлану у Чешкој, основана 1892, Мљекарска школа у Пилзену, основана 1907., Мљекарска школа у Ршезову у Галицији, основана 1901., Сирарска школа у Дорениу у Форалбергу, основана 1900., и Мљекарска школа у Кремпиру у Моравској, основана 1901.

Сјем ових 5, чисто стручних школа, мљекарство је заступљено и на свим полупривредним школама у земљи, у виду курсева. Курсеви су шљедећи:

1. тродневни курсеви за испитивање млијека, на којима се курзисти обучавају у испитивању чистоте млијека, у одређивању масла, казеина и т. д. у млијеку;
2. шестонедељни сирарски курсеви, на којима се курзисти практички упознавају са цјелокупном прерадом млијека, нарочито са сирарством;

3. мљекарски курсеви за дјевојке.

Главну улогу играју овдје сирарски курсеви. Од 1881. до 1904. године на о-

вим курсевима узело је учешћа 256 сирара. Такође и курсеви за дјевојке били су добро посјећени.

У школи за алписко газдовање, у Гробнерхофу у Штајерској, држе се пет врста курсева, на којима се о мљекарству предаје; на име: курсеви за домаћинство, за сељачке жене, за сељачке кћери, за гајење стоке и курсеви за алписко газдовање. Настава је већином практична. Сви су ови курсеви добро посјећени.

Крајем 1907. године било је у цијелој Аустрији 2302 мљекарске задруге са 126.776 лифераната млијека. Предано је 344,144.852 литара млијека; од тога је произведено 6,394.176 кгр. бутера и 5.323.399 кгр. сира. Свакако да је производња бутера и сирева у Аустрији већа, јер из многих мљекарница недостају податци. Сјем тога, треба узети у обзир и то: да мљекернице, које годишње прерађују млијека мање од 50.000 литара, нијесу узимане у рачун.

Просјечно је на једну мљекарску задругу долазило по 150.000 литара млијека. Ако са овим упоредимо прилике у Њемачкој: гдје је 1907. године у 1719 мљекарских задруга приређено око 2.230.000.000 литара, дакле на једну задругу долазило је око 1,300.000 литара млијека, онда излази да је у Њемачкој свака задруга око давет пута више прерадила млијека него у Аустрији.

Узрок оваквој малој преради млијека у задругама, аустриски стручњаци налазе у шљедећем:

1. у неповјерљивости (!) словенских и романских народности према задругама;
2. у слабој мљечности аустриских сојева говеди, која дијелом долази од њихове привредне подобности а дијелом од нерационалног храњења;
3. у брдовитим теренским приликама, које транспортирање млијека веома отежавају и чине га скуним; нарочито у Алпима; и
4. у кратком трајању рада по алписким мљекарима. У Алпима има мљекарница, које раде само љети, докле траје паша на висинама Алпа; а друге, које раде само зими, у долинама Алпа.

Преко 1,000.000 литара млијека прерађују годишње свега 30 мљекарника а преко 10,000.000 литара само 3, и то:

1. Бечки мљекарник 21,188.909 литара.
2. Доњоаустриски мљекарник у Бечу 18,934.561 литара, и
3. Земљорадничка Задруга за продају и потрошњу млијека у Прагу 12,830.459 литара млијека.

Црногорски број „Б Виле“

— Још један приложак —

Читајући чланак о црногорском броју „Б. Виле“ у цијењеном „Цетинском Вјеснику“, који је коректан и сваке хвале достојан и за који пуно захваљују сви црногорски писци, прилажем и ону моју малу нотицу, која покрепљује речени чланак, јер се у истом чланку изнесе имена оних наших писаца, који су требали да уђу са својим радовима у тај назови-црногорски број негдашње „Б. Виле“. А да не би когод са стране рекао: „што су криви уредници „Б. Виле“, што нијесу црногорски писци хћели или не умјели послати своје радове за „Вилу?! — сво противу доказа: Уз први број овогодишње „Виле“ добио сам позивницу од уредништва у којој између осталог пишу: „Пошто вас убрајамо међу црногорске приповиједаче, то вас молимо, да нам пошљете што год за црног. број“ и т. д. а од 27. јануара ов. г. пише ми лично сам г. Кашиковић: „Из „Виле“ сте видјели да спремамо далматинско-црногорски број па вас молимо за какав оригинални рад, какву краћу причицу из црногорског живота, али назите, да буде што једро, јер ће и Господар нешто послати за тај број“...

Ја сам му одговорио да ћу се радо одазвати томе и он ми онет пише од 1. маја ове године: „Драго ми је, ако пошљете причу из црногорског живота. Ако има још ко тамо, позовите га да што пошаље за црногорски број“ и т. д.

Ово сам, као што видите, три пута позван да што год пошаљем и ја сам, факт, и послао и то *двје* покраће приче из црногорског живота и то под реценпис: дакле, извјесно примио их је уредник, а и с друге стране поуздано знам, да их је примио. И шта најпосле?! Од њих нијђе ни трага ни спомена! А међутим неки [ота? (Фертиков) у своме биједно-мизерном, теденцијозно-мађијском приказу црногорских писаца, што му служи на његову поаусприју... част — зназио је боље једну малену причицу г. М. Павловића, него ли ону моју, која је добила прву награду од пет златних дуката 1905. године од „Српског Цвећа“ („Огришно си се“); и толике друге, које је поуздано читао у „Б. Вили“ и другим листовима. Ну, мени није до његова приказа, јер тај његов приказ изагњиће и изгубити своју вриједност прије него ли га буде

прочитао по други пут, него хоћу да докажем да смо ми, црногорски писци, и ако се не хоћемо из непријатељског фонда, искрено и братски похитали и послали своје радове за тај црногорски број „Б. Виле“, а што их нијесу изнијели нени уредници, тим су доказали свој непријатељски и небратски и чак није не дозвољени поступак.

Примите, г. уреднице, моје искрено, српско поздравље.

Р. М. Чулић.

Кратке вијести

Колера у Хрватској. За ово мјесец дана од како се колера у Хрватској појавила, с дана у дан се све више ширила. До сада је оболело 51, од којих су већ 29 умрли. Сада се појавила четири нова случаја колере у Осјеку.

Нови румунски зајам. Румунска влада намјерава да закључи зајам од 250 милиона перпера, који ће се употребити за наоружање и морину.

Полиција у карташници. „Echo de Paris“ саопштава један интересант догађај, који се прије четири мјесеца збио у једној тајној карташници у Паризу. Полиција је изненадно упала била у ту карташницу, и кад је покушала да продре у салу за коцкање, спријечена је, јер су врата била затворена. Полиција је одмах послала по бравара, али прије него је бравар дошао сопственик карташнице је саопштио полицији, да је врата од сале за играње затворио зато што се у њој налази шпанолски краљ Алфонсо с врло угледним личностима. Полиција се удала и не покушавајући да уђе у салу.

Абдикација грчког краља. „Руско Слово“ саопштава, да се у краљевском двору у Копенхагену чине журне припреме за стаз грчког краља, што се доводи у везу са одступањем грчког краља са пријестола.

Смрт анархисте Лукенија. Прије недељу дана објесно се у своје затвору анархиста Лукенија, који пуних једанаест година тамнује због убиства, које је 10. септембра 1898. г. извршио у Женеви над аустријском парцом Јелисаветом. На Лукенија су се прије тога примјетили били знаци лудила, те су га ставили у нарочиту ћелију ради бољег посматрања, али је он уграбио прилику, да се објеси.

Конгрес угарских народности. Један словачки лист препоручује свима народностима у Угарској, да сазову конгрес Срба, Словака у Румуна, на коме би се донијела одлука о држању народности према садањој угарској влади.

Португалски краљ у Угарској. Из Будим Пеште јављају, да су тамо приспјели агенти португалског краља, да преговарају ради куповине једног већег имања у Угарској, на коме би се португалски краљ с породицом настанио. Колико у овоме има истине, не зна се.

Дневник

Болест престолонашљедника Александра. Према најновијим вијестима из Београда, болест престолонашљедника Александра, која је велико интересовање и забринутост и код нас произвела, окренула се на боље тако, да се може рећи, да је свака опасност пријешла. Пошљедњи билетен гласи: У стању код престолонашљедника наступило побољшање. Сензорниум све бољи. Сан му се повраћа. Унијету храну задржава. Спонтано узима мало течности. Диуреза добра. Ноћу једна кашаста столица. Нема метеоризма. Појаве од стране плућне марамице ишчежавају. Дисање 32, температура 38,8, пулс 102, боље каквоће.

Још у самом почетку болести Њ. В. Краљ Господар обратио се Краљу Петру од Србије телеграфским путем за извјештај о стању болести престолонашљедника Александра, које прати са живим интересовањем. А председник Министарског Савјета г. д-р Л. Томановић телеграфским путем изјавио је министру спољних послова у Србији д-р Миловану Миловановићу живо интересовање владе поводом болести престолонашљедникове и умолио за дневне извјештаје о току болести, који се прате са великом пажњом.

Господар на Крушевцу. Приликом путовања у Никшић и повратка из истог на Цетиње, Његово Величанство Краљ свраћао је на Крушевац код Њигових Краљ. Височанстава Књаза Мирка и Књагиње Наталије. У кругу Своје дјеце и малих унука Краљ Господар задржавао се том приликом краће вријеме.

У жалости. У Лондону је преминуо војвода од Тека, ујак Њ. Кр. В. Књагиње Нашљеднице, због чега је обукла короту.

Вечера у посланству. Синоћ је у овдашњем аустријском посланству била вечера, на којој је био и Њ. Кр. В. Књаз Петар.

Французи о Краљу Господару. Угледни париски лист „Le Monde Diplomatique“ доноси на челу листа слику Њ. В. Краља Господара и уз њу опис о животу и раду његову, који је написао директор тога листа Dominiqus Morlas.

Н. Скупштина. Указом Њ. В. Краља Народна Скупштина сазвана 18. ов. м. у редован сазив, одложена је за 18. новембар. Сједнице Н. Скупштине ће се од сада држати у сали Дома Краљевске Владе, која се за то нарочито припрема.

Нови словенски краљ. У Софији је изашла књига „Словенски Глас“, у издању словенског друштва у Софији, у којој се налази и врло симпатичан чланак „Нови словенски краљ“ о Њ. В. Краљу Господару.

Ерлихов лијек у нас. Са лијеком др. Ерлиха за крвне болести, који је наишао на силно интересовање у цијелом научном свијету, чињени су покушаји и код нас. Наш уважени лекар г. др. Станко Матановић чинио је неколико опита и сви су с успјехом изведени тако, да су се дозвољени резултати показали чак и на болеснику, који је, сифилисом заражен, ослиједио.

Умрла. Јављају нам из Панчева (Банат), да је честити Србин и врло виђени грађанин панчевачки, дугогодишњи председник општинске српске, г. Каменко Јовановић, изгубио своју добру супругу Марију, која се 8. овога мјесеца преселила у вјечност. Господину Јовановићу наше саучешће, а за врлу покојницу молимо Бога да јој подари рајско насеље.

Забава. Као што смо већ наговјестили у прошлом броју, Прво Црквено Пјевачко Друштво „Његош“ приређује у корист своје благајне у недељу, 17. о. м., у просторијама Зетског Дома забаву и игранку с катиљоном. Програм је забаве: 1. дио *Забава*: 1. „Црногорска химна“ пјева друштвени збор; 2) Маринковић: „Јуначки поклич“ пјева друштвени збор; 3) Смоленски: „Осання“ пјева октет друштвеног збора; 4) Nikolai: „Веселе жене виндорске“ — увертира — свира војна музика; 5) Мухвић: „Мир“ пјева октет друшт. збор; 6) Бинички: „Чујеш душо“ пјева друштвени збор; и 7) Новак: „Би мирна ноћ“ пјева друштвени збор. II. дио игранка и котиљон. Позиви се могу рекламирати код приређивачког одбора све до почетка забаве, а улазнице се могу добити код друшт. благајника, г. Душана Пајевића, а у недељу од 9—12 и од 2—5 и у вече на каси. У соби до читаоницине сале сервиран је богати бифе, чији приход такође тече у корист друштвене благајне.

Златан новац. У кафани Биљановића нађен је златан новац. Ко га је изгубио треба да се обрати лично са описом новца у самој кафани.

Позориште. Сјутра у вече даје се представа „Зла жена“, палива игра у три чина од Јов. Стерије Поповића.

Вријеме. У пошљедње вријеме од како су настали кишевити дани, на Цетињу је знатно захладило, да се осјећа знатна студ. У суботу послије подне послије кише пао је јак и крупан град, да је у висини 2-3 с.м. покрио улице и куће, те је изгледало као да је пао снијег. Сад је студ мало попустила.

Књижевност

Слободна Мисао. Нови, недјељни, илустровани лист за књижевност, науку, умјетност и савремени живот „Слободна Мисао“ почеће излазити у Београду 17. октобра тек. год. На овоме листу сарађиваће наши најпризнатији књижевници. Лист се ће продавати на број. Преплата износи: на годину само четири динара, на пола године два динара. Година се рачуна од почетка издавања до 1. новембра 1911. год. Преплату за Црну Гору прима г. Борислав Сл. Минић. Уредник „Слободна Мисли“ је Вељко М. Мушицки Московска ул. бр. 73.

Пјесме. Г. Драгомир Шишковић, из Београда, Ломина ул. бр. 57 објављује: Подстакут од својих пријатеља одлучио сам да штампајем један дио својих пјесма — дубавне пјесме. Књига ће бити штампана на финој хартији, величина ће јој бити три табака. Цијена 1 динар, а скупљачима 25 од сто рабати. Како ћу је штампати само ако буде довољан број преплатника, то молим све пријатеље да се заузму око скупљања. Молим, да ми се до 1. новембра јаве тачан број преплатника.

„Црногорска“ „Босанска Вила“

Види је јану, где кроз суну јури,
Бескрина, плачна, болесна и стара;
Смолених крпа свом крсту се жури,
Из дупе наше синећу тучена пара...

То није чедо горитакове крви,
Соче и плахе, што ко исток пламе;
У тјело чедо заронио крии,
А она ћути, у море без гласа...

А туче су се румо окитили:
У плућима наше јена непа лира;
И кад су свијетом напали нил,
Она чедо окитише Владимиром...

Цетиње, 30. септембра 1910. год.

Михаил М. Павићевић.

Корисне биљешке

Које пчеле могу бити поткрадене? Не бивају увијек само народи без матице поткрадени. Без матице се може само онај народ поткрадати, коме недостаје хране за одгајивање матице. И са матицом могу народи постати плијен туђих пчела, ако су слаби; као и они народи који имају мало меда, на ушљед тога мањка постају малодушни и не дају никаква отпора. У пљачку никад не иде слаб народ, већ само снажан, здрав и уређен, који има доста припремљеног меда и то само онда, кад у прољеће и у јесен наше нема, или дјети, кад наступи пауза између једне и друге наше.

Како треба косити? Право вријеме косидбе јесте, кад је већи дио трава у пуном цвијету. Онда је трава и најхранљивија и најкуснија. У ово вријеме треба косити траву још и сједног другог разлога, што тиме дајемо отави у времену да порасте и да добар откос.

Из бијела свијета

Зрно бисера — милијон круна. У Њујорку је недавно код драгуљара Дрејера купљен такозвани „Дудлејбисер“ за милијон круна. Име купца, фирма неће да каже, а вели, да га и не познаје, јер је бисер исплаћен чеком на једну велику банку. Ово зрно бисера има већ своју историју. Некада је припадало шпанолској краљевској породици, одакле је украдено, да се дуго није знало, гдје се налази. Кад му је траг ухваћен, налазио се код војводе од Дудлеја. Од њега прекупила га је споменута њујоршка фирма, која је за саму царину платила 70.000 круна. Ово је зрно насликано на једној слици, која се налази у краљевској маријетској галерији.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ

Збирка приповједака у лијепом француском формату на јапанској хартији

— Из Црне Горе —

од

Борислава Сл. Минића

разаслана је и може се добити:

У унутрашњости: у *Подгорици* код г. г. Зарије Гвозденовића и Митра Лисичића, трговаца; у *Никшићу* код г. Љ. Ђошевића, књиговође и Р. Бошковића; у *Колашину* код г. Ђорђија Станића, трговца; на *Рајеци* код г. Илије Шкеповића; на *Вир Пазару* код г. Луке Станковића; на *Андријевици* код г. Ивана Чукића; на *Д. Граду* код г. Тока Ђуровића;

У иностранству: у *Београду* код књижаре Рајковића и Ђуковића и код Данила Романовића; у *Нишу* код Драгине Ђ. Тешића; у *Пожаревцу* код Ђорђа Наумовића; у *Мостару* код Пахера и Кисића; у *Сарајеву* код Мих. Милановића; у *Сављу* код књижаре Марпурго; у *Н. Саду* код књижаре уштељског диошничког друштва „Натошевић“.

На *Цетињу* се може добити у књижарама А. Рајнвари и Иваншевића, код М. Ђурића и В. Радовановића.

Цијена 1. перпер.

ОБЈАВА

Са бившим пиваром води се спор, који ће ускоро бити окончан пред Краљ. Обласним Судом у Никшићу ради чега је и рад у Пивари у застоју за кратко вријеме.

Управа Црногорске Приваре „Дугошт“

У Никшићу

1—2

5000 перпера

плаћам свакоме који докаже, да моја за чудо јефтина колекција од 600 предмета, која кошта само **шест** перпера, није готово бадјава, а састоји се: један прави швајцарски часовник патентираног система Роскопф, који је регулисан и иде тачно, са писменом трогодишњом гаранцијом; један ланац амерканског дубл-злата; два прстена од амерканског дубл-злата (за господу и женске); једна енглеска гарнитура од нуџета за манжетне, јаке и кошуље; један амер. перорез са 5, сјечива; једна свилена краватна модерна мустре, боје какве се жели; једна игла за краватну од Симила-бриљанта; један женски лијеп брош најновије мустре; једна путничка гарнитура; један кожни новчаник; амеркански бутон са имитованим драгим камењем; један енглески патентирани барометар; један албум за салон са 36 вјештачких и лијепих разгледница из свијета; један раскошан кошијер за врат или косу од правих источних перла; пет индијских ђавола који проричу, који забављају свако друштво, и још 550 разних других предмета, који су неопходни и корисни свакој кући, и све бадјава. Све заједно са часовником за цнаг система Роскопф, који сам иначе кошта више по двојно, добија се за само 6 перпера.

Може се добити на повуку или за унапријед послати новац (макар и у поштанским маркама) од фирме **А. Гелб** (A. Gelb. Versandhaus Krakau № 601). Краково.

НБ.) Ко наручи два пакета добија један енглески бриљант или 6 комада лапени цени марама ударје. Што се не допада прима се натраг и враћа се новац одмах. Према томе сваки ризик отпада. 1.1

НА ЗНАЊЕ

Продајем моју кућу у Даниловом-Граду, која је ограђена од тврдог материјала, са новим планом уређењем собама. Кућа је двокатница. Ко би желио купити нека ми се јави. Кућа даје **9.000 перпера**, ко жели придати једну хиљаду нека ми се јави.

Ово сматрам понуду мојим шефијама у Даниловом-Граду.

Цетиње, 1. септембра 1910. год.

Лазар Чобелић,

2—3

учитељ.

Официрско одијело

Израђујем по новом пропису брзо, солидно и са умереним цијенама. Примам поруџбине и из унутрашњости.

С поштовањем

Јово Бујишић,

кротач на Цетињу.

2—10